

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА
ЦЕНТЪР ЗА КАЧЕСТВО НА СТОКИТЕ И ПОТРЕБИТЕЛСКА ЗАЩИТА

О Т Ч Е Т

за дейността на Център за качество на стоките и потребителска защита към НИИ при ИУ-Варна за мандатния период 2015 – 2019 г.

Центърът за качество на стоките и потребителска защита е създаден с решение на Научния съвет на НИИ, обсъдено и одобрено от АС на ИУ – Варна през месец юни 2016 г. като част от НИИ. Той стана съставна част от новосъздадения Научно-изследователски институт към ИУ – Варна. Дейността на центъра е съобразена с приетите от АС научни приоритети: Иновации и икономически растеж на българската икономика; Регионална икономика и политика; Устойчиво развитие; Информационните технологии в икономиката и обществото.

Изготвени бяха *Правила за работа на Центъра за качество на стоките и потребителска защита (ЦКСПЗ)*, съобразени с утвърдените промени от АС от 24.03.2016 г. за функционирането на НИИ и центровете към него. Правилата за работа на ЦКСПЗ бяха приети от АС на ИУ – Варна на 24.11.2016 г.

Предмет на дейност на Центъра е извършването на научни изследвания, изготвянето на обосновки, стандарти, експертизи и пазарни проучвания за потребностите на бизнеса, държавата и местните органи чрез използването на съвременни средства и методи. Той препоръчва и предоставя специалисти и консултантски услуги за оценка, контрол и управление на качеството, разработване и внедряване на системи за управление и стандарти, сертификация на системи и продукти, изготвяне на експертизи.

ЦКСПЗ започна да осъществява някои от предвидени дейности, свързани с целите на функционирането му през академичната 2016/2017 г.

I. Академична година 2016-2017г. (01.09.2016- до 01.08.2017 г.)

1. Дейности, свързани с учредяването на ЦКСПЗ

- Изготвяне на Правила за работа на ЦКСПЗ (Приети на АС – края на м.ноември 2016 г.);
- Разработване на рекламен материал за дейността на Центъра за включване в общата рекламна брошура на НИИ.

2. Дейности на ЦКСПЗ през академичната 2016/2017 година

Основните цели на дейността на ЦКСПЗ в отчетния период бяха насочени към:

- организиране на международни и национални научни прояви – симпозиуми, кръгли маси, дискусии относно качеството и безопасността на стоките, техния контрол, оценка, опаковка, логистика, съхранение;
- установяване на контакти и съвместни инициативи с държавните, местните структури и бизнеса, ангажирани с въпросите за качеството и безопасността на стоките, техния контрол и потребителската защита;
- засилване на връзката бизнес-обучение на кадри от ИУ – Варна в областта на качеството на потребителските стоки и защита интересите на различните групи потребители;

- организиране на практически модули със стоки, предоставени от вносители на потребителски стоки относно качеството и безопасността им – демонстрации на безопасно потребление, предоставяне на флаери, указания, консултации от експерти;
- международен обмен на научни резултати от изследвания и подобряване информираността на потребителите по въпросите за качеството на стоките.

2.1. Организиране и провеждане на 20-тия симпозиум на международната организация по стокознание и технологии - IGWT “Стокознанието в променящия се свят” (12-16-09.2016 г).

Дейността на ЦКСПЗ съвместно с академичния състав на катедра „Стокознание” беше насочена основно към подготовката и провеждането на **20-тия IGWT международен симпозиум по стокознание и технологии “Стокознанието в променящия се свят” от 12 до 16 септември 2016 г.** Предоставянето на тази чест за домакинство на тази международна проява е резултат от повече от 25 годишното участие на някои преподаватели от катедра „Стокознание” в работата на тази организация, както и признание за дейността им в областта на стоковедната наука. Форумът премина на високо научно ниво с участието на учени и ръководители на организациите по стокознание и технологии в Полша, Южна Корея, Италия, Румъния, Австрия, Украйна, Русия, Словакия, Азербайджан и други страни. На симпозиума бяха изнесени 160 доклада от видни учени от 12 страни в 8 направления основно по въпросите за ролята и значението на стоковедната наука, качеството и безопасността на стоките, опаковката, логистиката, съвременните технологии, системите за управление, екологията, удовлетворяване изискванията на потребителите и тяхната защита.

2.2. Кръгла маса на тема „Стокоседната наука – нови тенденции, перспективи и развитие“ (16.09.2016 г.).

Тя беше проведена в последния ден на международния симпозиум. Гости на проведената дискусия бяха:

- представители на академичната общност на ИУ-Варна - проф. д-р Веселин Хаджиев, академичния състав на катедра „Стокознание” и преподаватели от други катедри;
- ректори, декани на чуждестранни висши учебни заведения от Европа и Азия, обучаващи специалисти в областта на стоковедната наука;
- участници в международни форум от различни страни;
- представители на бизнеса;
- представител на организации за защита на потребителите.

Основните ползи от проведения международен научен форум са следните:

- Утвърди се международния престиж на ИУ – Варна, включително на НИИ към ИУ – Варна, катедра „Стокознание” и ЦКСПЗ като научни и образователни институции с потенциал и възможности за развитие;
- Представиха се последните съвременни международни тенденции в областта на качеството, безопасността и автентичността на продуктите, съвременните технологии и иновации, опаковките, защита интересите на потребителите, което ще даде възможност за развитие на научното търсене и познание в ИУ;
- Доказа се необходимостта от специалисти с висша квалификация в областта на стоковедната наука и задълбочени знания относно качеството и безопасността на стоките през целия им жизнен цикъл, тяхната стандартизация и сертификация и възможността им за успешна реализация.

2.3. Участие в проект „Лятна младежка асамблея за здраве”

ЦКСПЗ участва в проекта „Лятна младежка асамблея за здраве” по програма „Младежки дейности” на община Варна по покана на Асоциация „Да съхраним жената”, която бе основен изпълнител. Проектът приключи през месец октомври 2016 г. Проектните дейности включваха

разнообразни спортни, здравно-превантивни и екологични занимания, забавления, интерактивни игри, посещения и дискусии. Те бяха насочени към опазването на младежкото здраве, към активизиране на потенциала на младото поколение и ориентирането му към активен и здравословен начин на живот. В рамките на проекта участието на доц. д-р Теменуга Стойкова беше с изнасянето на беседа и провеждане на дискусии за здравословните храни, написването на материал за био продуктите, тяхната сертификация и разпознаване, подготвяне на флаери и книжка по проектните задачи.

2.4. Кръгла маса "Безопасност на потребителските продукти и услуги"- 15 март 2017 година.

ЦКСПЗ по случай Световния ден на потребителя - 15 март организира кръгла маса съвместно с Държавната агенция за метрологичен и технически надзор (ДАМТН) под егидата на Министерството на икономиката.

Събитието предизвика изключително голям обществен и медиен интерес с над 80 участници, което потвърждава актуалността на проблема, поставен за обсъждане на кръглата маса. Присъстваха представители на:

- ДАМТН, държавни експерти в Главна дирекция "Надзор на пазара";
- Митница Варна – началници на отдел "Тарифна политика" на отдел "Митническо разследване и разузнаване";
- Община Варна – представители на Дирекция "Управление на сигурността и контрол" и на Отдел "Контрол на търговската дейност и туризма";
- Варненска Търговско-индустриална камара;
- Нотифицирани органи;
- Икономически оператори;
- Представители на Икономически университет – Варна: зам. ректора по учебната дейност и акредитация проф. д-р Евгени Станимиров; проф. д-р Веселин Хаджиев - зам. ректора по Научно-изследователската дейност; директора и зам. директора на НИИ; декана на Стопански факултет; академичния състав на катедра "Стокознание"; преподаватели от ИУ-Варна; студенти - бакалаври от специалности "Стокознание", "Стокознание и митническа дейност", магистри от специалност "Качество и експертиза на стоките", докторанти по докторска програма "Стокознание".

На кръглата маса бяха изнесени доклади, презентации, изказани становища от организаторите и присъстващите на кръглата маса. Получи се оживена, интересна дискусия по въпросите за безопасността на предлаганите стоки и услуги на българския пазар, проблемите при Интернет търговията, възможностите за защита на потребителите, необходимостта от по-тясно сътрудничество на държавните, общинските структури и бизнеса с ИУ – Варна.

Организираната в ИУ – Варна от ЦКСПЗ кръгла маса постави основата за едно по-тясно сътрудничество, устойчиво партньорство между контролни и общински органи, университети, неправителствени организации, нотифицирани органи, икономически оператори относно безопасността на стоките и услугите, защита на потребителите и опазване на обществените интереси.

2.4. Проект за частично финансиране на международен научен форум – НПК-213/2017 г., на тема „Качество и безопасност на потребителските стоки”

Основната цел на проекта е да подпомогне развитието на политиката на ИУ – Варна за сътрудничество и взаимодействие на икономическата наука с външната бизнес среда, създаване на възможност за контакти между различни учения, изследователи, докторанти, студенти, представители на бизнеса, специалисти и потребители, които да обменят идеи и полезни бизнес практики в областта на качеството и безопасността на потребителските стоки.

Проектът предвижда провеждане на кръгла маса с международно участие, която да даде възможност за изграждане на устойчиви връзки с публичните институции на местно и национално равнище и използване на резултатите от научните изследвания за оказване на влияние върху социално-икономическата политика в страната и постигането на устойчиво развитие, както и провеждане на практически модул с демонстрация на безопасно потребление на детски играчки, експертни консултации.

Кръглата маса с международно участие на тема „Качество и безопасност на потребителските стоки“ се организира и поведе на 1 юни 2017 г. със съдействието на ДАМТН, Комисията за защита на потребителите, Университети от България, Русия и Украйна, отново под егидата на Министерството на икономиката. Събитието предизвика голям обществен и научен интерес с над 50 участници.

В програмата на кръглата маса бяха включени 26 доклада, от които 18 от чужбина с над 45 участника. Дискутираните теми и тематичните направления на кръглата маса бяха: качество и безопасност на стоките; управление на качеството и безопасността на стоките; надзор на пазара – изисквания и добри практики; защита на потребителите – правни, организационни аспекти и добри практики; осигуряване и гарантиране на качеството и безопасността на стоките. Роля на нотифицираните органи и лабораториите; взаимовръзка между бизнеса и образованието – осигуряване на търсени компетенции на младите кадри.

На научно-практическия форум беше организиран и **практически панел** на две места в Морската градина, където се направиха демонстрации на безопасно потребление на детски играчки, предоставени безвъзмездно от производители и вносители в страната ни. Безплатно бяха предоставяни експертни консултации на родители и техните деца.

Организираната в ИУ-Варна международна кръгла маса потвърди актуалността на въпросите за качеството и безопасността на потребителските стоки и необходимостта от още по-тясно сътрудничество между държавни и общински органи, университети и научни работници, нотифицирани органи и икономически оператори и подготовката на компетентни кадри с висше образование в това актуално направление.

2.6. Реализиране на публикации

От проведените научни и научно-практични форуми бяха реализирани следните публикации, отпечатани в сборници с международни научни редакционни състави, както и представени в електронен вариант на сайта на ИУ- Варна:

1. *Сборник доклади на английски език от международния симпозиум: 20th IGWT Symposium „Commodity Science in a Changing World” Proceedings Scientific Works, September 12th-16th 2016*, рефериран в база данни RePEc;
2. *„Качество и безопасност на потребителските стоки”, Сборник с доклади от кръгла маса с международно участие "Качество и безопасност на потребителските стоки", 2017.*

През първата академична година от своята дейност 2016-2017 г., ЦКСПЗ проведе научни, научно-практични и организационни форуми в областта на качеството, безопасността на стоките и защитата на потребителите. Реализираха се научни и социални идеи, които дадоха възможност за утвърждаване имиджа на ИУ – Варна, НИИ и потвърдиха актуалността на приоритетите, заложили в целите на ЦКСПЗ.

2.7. Участие в организирането на Тържествено отбелязване на 150 г. от рождението на първия ректор – проф. Цани Калянджиев – и връчване на награда „Проф. Цани Калянджиев” за високи постижения в областта на науката за 2016 г. ИУ – Варна – 23.11. 2016 г.

2.8. Експертна дейност в Българския институт за стандартизация.

ИУ – Варна е колективен член на Българския институт за стандартизация (БИС) повече от 10 години, с представител ръководителя на ЦКСПЗ. Участваме в работата на БИС като *активни членове с експертна дейност в три технически комитета*. Извършва се системна текуща експертна работа в техническите комитети относно приемане, утвърждаване и актуализиране на международни, европейски и национални стандарти. В резултат на многогодишната експертна дейност в БИС на ръководителя на ЦКСПЗ е предоставен на ИУ-Варна *Изнесен център на БИС*, където безплатно на екран може да се четат стандартите от ТК, в които се работи с експерти.

II. Академична година 2017-2018г. (01.09.2017- до 01.08.2018 г.)

Основните цели на дейността на ЦКСПЗ в периода академична година 2017-2018 бяха насочени към продължаване на заложените идеи, започнати през първата година от неговата дейност:

- *организиране на международни и национални научни прояви – кръгли маси, дискусии, научни публикации относно качеството, безопасността на стоките, техния контрол, оценка, опаковка, съхранение и защита на потребителските интереси;*
- *утвърждаване на установените контакти и съвместни инициативи с държавните, местните структури и бизнеса, ангажирани с въпросите за качеството на стоките, неговото формиране и контрол, правната защита на потребителите и съществуващите нелоялни практики;*
- *засилване на връзката: бизнес – обучение на кадри от ИУ-Варна – практическа реализация, в областта на качеството на потребителските стоки и защита интересите на различните групи потребители;*
- *организиране на дискусии с участието на международни и национални учени, отговорни държавни експерти, нотифицирани органи, акредитирани лаборатории, митнически служители и икономически оператори относно възможностите за гарантиране качеството и безопасността на потребителските стоки на българския и европейския пазар;*
- *представяне от производители, контролни и нотифицирани органи на постигнатите резултати относно осигуряване пускането на пазара на безопасни стоки, както и предоставяне на списания, флаери, указания, консултации от експерти;*
- *международен обмен на научни резултати от изследвания и подобряване информираността на потребителите по въпросите за качеството на стоките и възможностите за тяхната защита.*

1.1. Завършване на проект за частично финансиране на международен научен форум – НПК-213/2017 на тема „Качество и безопасност на потребителските стоки”

Работата по проекта продължи и през учебната 2017/2018 година. Изнесените 26 доклада от международни и наши учени, специалисти и експерти от практиката бяха систематизирани, оформени в сборник и предадени за печат. Отпечатаният сборник в издателство „Наука и икономика” при ИУ-Варна беше изпратен на чуждестранните участници (повече от 40), на българските участници и гости на кръглата маса. На участниците с доклади бяха отпечатани и връчени сертификати.

Реализирани публикации. Сборникът с докладите „Качество и безопасност на стоките” беше допълнително обработен, качен в *електронен вариант на сайта на университета* в раздел *Научна дейност, структурен елемент „Сборници от научни конференции”* (<https://www.ue-varna.bg/bg/article.aspx?catid=2529>) и *индексиран в две бази данни:*

- **RePEc:** <https://econpapers.repec.org/bookchap/vrngoodsq/1.htm>;
- **Российской научной электронной библиотеке *elibrary.ru*** (Российской системе индексации научной литературы: <https://elibrary.ru/item.asp?id=29964124>).

Научната проява даде възможност за подобряване на научното и образователно равнище на обучаваните студенти в ИУ – Варна, за информираността на широката общественост за качеството и безопасността на стоките, за развитието на научните идеи и изследвания в това направление. Широката разгласа в медиите на проявата и на сборника с научните доклади осигури публичност на научните достижения и повиши авторитета на ИУ – Варна и на научното звено, организатор на проявата.

1.2. Организиране и участие в Европейска нощ на учените, проведена в ИУ-Варна
На 29.09.2017 г. на организираната в град Варна нощ на учените, в ИУ- Варна ЦКСПЗ и академичния състав на катедра „Стокознание” представи научните достижения и практическите възможности за изследване качеството и безопасността на стоките. Проведени бяха практически опити и демонстрация на присъстващите и заинтересовани лица относно качеството и идентификацията на тъкани, ароматни вещества в хранителните продукти, установяване на нежелани и вредни вещества в пресни зеленчуци, млечни продукти. Това представяне предизвика оживен интерес сред студентите, научните среди, гражданите на Варна, медиите и съдейства за утвърждаване имиджа на ИУ-Варна като съвременен научен и образователен център.

1.3. Проект НПК - 232/ 2018 г. за частично финансиране на международен научен форум на тема „Качество на стоките и защита на потребителите”

Проектът за научна проява, кандидатстващ за частично финансиране през 2018 г. (заповед №РД 14-994/2018 г.), е посветен на актуални за обществеността и науката въпроси за качеството на стоките и защитата на потребителите.

Международната кръгла маса се проведе на **15 март 2018 година**, по случай **Световния ден на потребителите**, отново под егидата на Министерството на икономиката. В работата на кръглата маса участваха повече от **50 специалисти**, представители на: Държавната агенция за метрологичен и технически надзор (ДАМТН); Комисията за защита на потребителите (КЗП); Регионалната здравна инспекция – Варна (РЗИ); Митница Варна; икономическите оператори на пазара с потребителски стоки; изследователски центрове и лаборатории от страната и чужбина; потребителски организации; потребители; преподаватели и учени от ИУ-Варна, от водещи икономически университети в Русия и Украйна.

Представени и дискутирани бяха общо 23 доклада, включително 11 на учени от чужбина и 12 на учени, специалисти и експерти от страната.

Особен интерес предизвикаха темите за: вторичните продукти от рециклирани материали; гарантиране безопасността на електроуреди; ролята на лабораториите за обезпечаване качеството на обувки; съвременни методи за идентификация на изделия от порцелан; европейски нормативни изисквания към питейната вода; оценка и съхраняемост на шоколад; качество на продукцията от фермерските пазари.

Експертите от ДАМТН, КЗП и РЗИ представиха ролята на надзора на пазара, посочиха примери за опасни стоки, прилагани нелоялни търговски практики.

Юристи и научни работници от ИУ-Варна представиха изследвания относно правната защита на потребителите. Те предложиха промени в нормативната уредба, които да защитят потребителите при нарушени права относно покупка на некачествена стока, предявяване на рекламации и обезщетения за вреди. От ръководителя на центъра бяха представени възможностите на ИУ-Варна за подготовката на специалисти с квалификация да работят на всички етапи от жизнения цикъл на стоките - при създаване, гарантиране, надзор на качеството и защита интересите на потребителите.

Представителите на икономическите оператори, държавните структури и контролните организации, митницата, изследователските центрове, лаборатории, потребителите и студентите участваха в предизвиканите дискусии по направленията на кръглата маса и изложиха своите становища и предложения.

Бяха подготвени и раздадени на всички участници и гости отпечатани обучителни материали относно нелоялни практики на търговци при предлагане на стоки на пазара, права на потребителите при получаване на некачествена стока, начини за предявяване на рекламации, правила за проверка безопасността на различни нехранителни стоки, правила за продуктова сертификация и контрол. Кръглата маса с международно участие и резултатите от нея получиха широка медийна гласност и бяха отразени от радио Варна, БНТ 2, информационни агенции, facebook, You Tube, сайтове на съорганизаторите, икономическите оператори.

Проведеният международен научно-практичен форум укрепи сътрудничеството между заинтересованите страни за системен надзор на пазара, гласност на нелоялните търговски практики, анализ на движението на цените и съответствието им с обявеното качество, предпазване от фалшифицирани и опасни стоки, подобряване на информираността и правната осигуреност на потребителите.

Реализирани публикации. Докладите от форума бяха систематизирани, технически редактирани и отпечатани в издателство «Наука и икономика», ИУ-Варна в сборник със заглавие *«Качество на стоките и защита на потребителите»*.

Сборникът беше подготвен в електронен вариант, поставен на сайта на университета в рубриката «Сборници от научни конференции»:

(<https://www.ue-varna.bg/bg/article.aspx?catid=2529>), обработен и индексиран в системата RePec: <https://econpapers.repec.org/bookchap/vrngoodsq/2.htm>.

Проведената кръгла маса даде насока на изследователския интерес, оказва положително въздействие върху обществените нагласи и своевременна реакция от страна на държавните институции за засилване връзката на икономическата наука с бизнеса, за включване на научните резултати в образователния процес, за качеството на подготвяните кадри от ИУ-Варна за целите на гарантиране, контрол на стоките и защита интересите на потребителите.

1.4. Експертна дейност в Българския институт за стандартизация.

Системно целогодишно участие с активна експертна дейност в три Технически комитета на БИС.

1.5. Сключени договори за сътрудничество.

В резултат на ползотворното сътрудничество с ДАМН в продължение на две години и желанието за продължаване на съвместната работа и обвързване на научните достижения, обучението на студенти и практическата дейност по надзор на пазара беше сключен договор за сътрудничество с ДАМН.

III. Академична година 2018-2019г. (01.09.2018- до 01.08.2019 г.)

1.1. Организиране и участие в Европейска нощ на учените с отворени врати за гражданите в ИУ – Варна.

Европейска нощ на учените с отворени врати за гражданите се състоя на 28 септември 2018 г. в Икономически университет – Варна. Центърът за качество на стоките и потребителска защита при ИУ – Варна и Лабораторията за изследване безопасността на стоките към катедра „Стокознание“ участваха със специално подготвена мострена изложба с лабораторни образци и стоки с различен произход. Направени бяха демонстрации, свързани с разпознаване на различните видове стоки: стъкло, порцелан, влакна и пластмаси в зависимост от произхода и състава им; с определяне качеството и безопасността на някои стоки: доказване

наличието на нишесте в кисело мляко; определяне съдържанието на нитрати в пресни плодове и зеленчуци. Бяха демонстрирани и иновативни продукти, разработени от докторантите към катедра „Стокознание“ при ИУ - Варна.

1.2. Организация и провеждане на юбилейна международна научна конференция на тема „Стоковедната наука – традиции и актуалност”, 18-19 октомври, 2018 г.

Международната научна конференция беше посветена на 70 години от създаването на катедра и специалност „Стокознание”. Тя се организира от катедра „Стокознание” и ЦКСПЗ. В два дни бяха представени 28 научни доклада от учени от България, Полша, Италия, Словакия, Украйна.

Реализирани публикации.

Докладите бяха издадени в сборник *”Стоковедната наука – традиции и актуалност”* в Издателство „Наука и икономика” при ИУ-Варна, обработени, представени в електронен вариант на сайта на ИУ-Варна и реферирани в база данни „RePEC”.

Съдействие при организиране на изложба на научни трудове.

По повод 70 години от основаването на катедра и специалност „Стокознание”, ЦКСПЗ и академичния състав на катедра „Стокознание” организира изложба във фоайето на ИУ-Варна на научни трудове (учебници, монографии, студии, книги) на преподавателите от катедра „Стокознание” за 70 годишния период от съществуването на катедрата. В нея бяха включени научни трудове на първия професор по стокознание и Ректор на ВТУ (сега ИУ – Варна) – проф. Цани Калянджиев.

1.3. Телевизионно участие на тема: „Нелоялни търговски практики и най-чести измами при пазарене”.

По отпратена покана от телевизия „Черно море” към ЦКСПЗ в периода на „черния петък” беше подготвено участие от ръководителя на центъра в интервю на телевизия „Черно море” на 24.11.2018 г. относно възможните измами при пазарене в търговските обекти, или от разстояние, какви за правилата при сключване на сделка по интернет, какви трябва да са изискванията към качеството на потребителските стоки.

1.4. Експертна дейност в Българския институт за стандартизация.

Системно целогодишно участие с активна експертна дейност в три Технически комитета на БИС.

1.5. Разработен е нов проект от ЦКСПЗ за частично финансиране на международен научен форум на тема „Качество, контрол и експертиза на стоките”.

Заключение. През тригодишната дейност на ЦКСПЗ (от учебната 2016-2017 г.) в рамките на мандатния период 2015-2019 г., ЦКСПЗ работи съобразно заложените цели и задачи, свързани с научните приоритети на ИУ-Варна и НИИ. Създадена е чрез организираните научно-практически форуми и събития по-тясна връзка между съвременните международни научни достижения, държавните и частни контролни органи, специалистите от практиката, потребителите и обучаваните студенти относно осигуряване качеството на стоките, защита интересите на потребителите, опазване на общественото здраве и решимостта да се търсят решения за прилагане на академичните постижения в практиката.

Реализираха се научни и социални идеи, които дадоха възможност за утвърждаване имиджа на ИУ – Варна, НИИ и потвърдиха актуалността на приоритетите, заложен в целите на ЦКСПЗ.

гр. Варна, март 2019 г.

Ръководител на ЦКСПЗ:

(доц. д-р Теменуга Стойкова)